

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Мира Николаева Маркова,

Софийски университет „Св. Климент Охридски“,

Във връзка с процедура за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“

Научна област 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление

3.1. Социология, антропология и науки за културата

Дисертационен труд: „Институционално развитие и музеифициране на народната култура в съвременността (По примера на занаятите и организираното занаятчийство в България)“

Автор: Димитър Иванов Василев

Научен консултант: доц. д-р Виолета Калинова Коцева- Попова

1. Данни за процедурата.

Изготвям настоящото становище в качеството ми на член на научното жури, определено със Заповед № РД- 38-50 от дата 02.02.26г на Ректора на СУ. Документацията по конкурса отговаря на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в СУ и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. При запознаването с научната продукция на Димитър Василев не съм открила плагиатство по смисъла на ЗРАСРБ. Предоставените данни за наукометричните показатели удостоверяват, че кандидатът напълно покрива и дори надхвърля изискванията за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“. Авторефератът е в размер на 68 страници и отговаря на изискванията за такъв тип документални резюмета на основното научно съчинение.

2. Научни приноси

Представеният за защита дисертационен труд „Институционално развитие и музеифициране на народната култура в съвременността (По примера на занаятите и организираното занаятчийство в България)“ има за обект институционалното развитие и

музеифицирането на народната култура през призмата на организираното занаятчийство и занаятите в България в широк етнологичен, антропологичен и културологичен контекст като се търсят неговата същност, проблеми и значение в съвременността. Предметът на изследването обхваща възможностите за интерпретация и анализ на занаятите и организираното занаятчийство в българско общество като през неговия генезис и характеристики се стига до търсене на перспективите в научното пространство и практиката на тази неинтерпретирана от етнологика и антропологична гледна точка тема. Намирам темата за актуална, доколкото е предложено ново виждане върху функционалността и символната натовареност на процесите по музеифицирането на народната култура в съвременността с основен фокус занаятчийското производство. Дисертационният труд е с общ обем 359 страници и се състои от от увод, три глави, заключение, библиография и приложения с обем 46 страници.

Предложената на нашето внимание дисертация изпълнява заложената цел като са изпълнени и формулираните задачи. Направен е преглед на съществуващите в литературата интерпретации на музеифицирането на народната култура като феномен с особена социална значимост. Събрана е и е систематизирана достатъчно представителна изворова база. Новаторски е качественият анализ на данните, което води до предлагане на типологичен модел за теоретично осмисляне на процесите. Очертано е институционализирането и трансформацията на занаятите и организираното занаятчийство в широк хронологичен период след 1944 г. до наши дни. Потърсени са новите траектории на организираното занаятчийство. Представени са локалните варианти на явлениято, изследвано и като част от съвременната тематична музеология и експозициите на открито. Извършен е формален, стилистичен и символен анализ на събрания материал, като са изведени основните устойчиви образи и теми в културата на занаятчийството. Представени са и лични истории и образци на майстори и занаятчийски школи. Направен е сравнителен анализ на разпространението, честотата и регионалните особености при процесите на музеифициране на народната култура, като е акцентирано едновременно върху нейната устойчивост и динамика. Обърнато е и внимание на фестивализацията при съвременните проявления на явлениято с цел „обслужване“ на локалността и търсенето на регионална „уникалност“. Предложена е етнологика и антропологична интерпретация на функционалните и символни характеристики на изследваното явление.

Музеификацията и фестивализацията на явлението са анализирани на широка изворова база (емпирична и на база литературни научни източници), за да се защитят устойчивите образи, отразяващи социални, исторически, икономически и екологични тенденции в развитието на занаятите и организираното занаятчийство в модерната и постмодерната епоха. Намирам за много удачен подход прилагането на личните рефлексии на майсторите, за да се покажат историческите трансформации в обществото, в резултат на политически промени, особено след 1944 г. Този подход спомага за по-пълното осветляване и на взаимовръзката между пазарните тенденции, структурата на занаята, художествените интерпретации и културното наследство след 1989 г.

Дисертантът Димитър Василев е избрал интересен подход за разкриване на процесите на музеификация на изследваното явление през развитието на музеите на открито, които предоставят нова посока за функциониране на занаятчийското производство в специфична, но и контролирана, според автора, среда. Изследваните процеси оформят сблъсъка старо-ново, традиционно-модерно, колективно-индивидуално през траекториите на занаятчийското производство, превръщащо се в културно наследство.

Интересен и приносен момент в съчинението е потърсената картина на изследваните процеси през призмата на занаятчийския регион на град Троян. Тук занаятите и организираното занаятчийство оформят специфичен културен ареал, който в съвременността ни изграждат особена културна реалия. Историографската картина на тази специфика е предадена изчерпателно и увлекателно.

Към представеното цялостно изследване бих добавила и приложенията, които визуализират авторовите тези и допълват внушението на текста.

Намирам, че предложеният текст напълно покрива изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Това е едно зряло съчинение, което осветлява по нов начин развитието на занаятите и организираното занаятчийско производство у нас през широк хронологичен отрязък от 1944 до наши дни. Представено е съвременното състояние на занаятите и занаятчийското производство като културен процес и практика. Съчинението дава поглед и върху социалната значимост на занаятчийското производство като културен феномен, превръщащ се в наследство, поставено между традиционното и глобалното. Показани са музеифицирането и фестивализацията на явлението. На база на

авторовото изложение можем да говорим и за формирането на своеобразни колективни идентичностни модели.

Заклучението съдържа ясно обобщение на основните идеи на дисертацията, като личи и приложният характер на съчинението. В дисертацията са предложени и анализирани тенденциите при развитие на занаятите от традиционно елитарно знание до национално типово образование, целящо поддържане на представа за своеобразен културен феномен, който от гледна точка на съвременния начин на живот се обвързва с категорията „наследство“.

Анализирайки цялостната научна дейност на докторант Димитър Василев и отчитайки безспорните достойнства на предложеното дисертационно съчинение, убедено ще гласувам положително за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3. 1 Социология, антропология и науки за културата, от област на знание 3. Социални, стопански и правни науки.

София,

06. 03. 2026 г.

проф. д-р Мира Маркова